

RYHMÄVASTAAVAN KÄSIKIRJA

Jyväskylän aikuisopisto/Keuruu

Kaisa Lassila

Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2011

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) LASSILA, Kaisa	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	Päivämäärä 16.05.2011
	Sivumäärä 22	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi RYHMÄVASTAAVAN KÄSIKIRJA. Jyväskylän aikuisopisto/Keuruu.		
Koulutusohjelma Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Opinto-ohjaajankoulutus.		
Työn ohjaaja(t) PEKKARINEN, Virva-Liisa.		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kehittämishankkeen tarkoituksena oli koota ryhmävastaavan käsikirja Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikön opetussuunnitelmaperusteisen sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja koulutukseen. Työn tavoitteena oli selkiyttää ryhmävastaavan ohjausroolia ja opiskelijoiden ohjaamiseen liittyviä tehtäviä opintojen eri vaiheissa. Käsikirjan tarkoituksena oli tehdä näkyväksi ryhmävastaavan tehtävää ja toimia käytännön työkaluna sekä helpottaa ryhmävastaavana toimimista.</p> <p>Kehittämishanke toteutettiin syksyn 2007 aikana. Hankkeen ideointiin osallistuivat yksikön opettajat ja opinto-ohjaaja, joiden kanssa käsikirjan sisältöjä käytiin yhteisesti läpi. Ryhmävastaavan käsikirjan sisällöt koottiin yksikössä käytössä olleista, toimintaa ohjaavista dokumenteista, oppaista ja ohjeista sekä tehtiin myös uutta materiaalia. Käsikirjan koostaminen oli työn tekijän vastuulla.</p> <p>Ryhmävastaavalla on opiskelijoiden ohjaamisessa suuri vastuu. Tarkoituksena oli tehdä yhden ryhmävastaavan työtä näkyväksi muille ryhmävastaaville ja tehdä käsikirjasta sellainen, että jokainen voi muokata sitä omien tarpeiden mukaan. Käsikirjassa on havainnollistettu ohjauksen keskeisiä periaatteita, ryhmävastaavan ohjausvastuuta opintojen eri vaiheissa ja koottu ryhmän etenemiseen liittyviä suunnitelmia/ohjeita. Lisäksi käsikirjassa on muistilista aloittavan ryhmän opintojen ohjaukseen sekä erityisopetusta ja HOJKS:n laadintaa koskevia ohjeistuksia.</p> <p>Kehittämishankkeen tuloksena syntyi sekä sähköinen että paperinen versio ryhmävastaavan käsikirjasta. Ryhmävastaavan käsikirja oli valmis joulukuussa 2007. Käsikirja tehtiin sähköiseksi, että sen päivittäminen ja muokkaaminen olisi helppoa ja jokainen ryhmävastaava voisi tehdä siitä omaa työtä helpottavan työkalun.</p>		
Avainsanat (asiasanat) ammatillinen koulutus, opinto-ohjaus, ryhmäohjaus, ryhmävastaava		
Muut tiedot		

Author(s) LASSILA, Kaisa	Type of publication Development project report	Date 16.05.2011
	Pages 22	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title Tutor's folder to Jyväskylä adult education college/Keuruu		
Degree Programme Jyväskylä university of Applied Sciences, Vocational Teachers Educational College, Student counselor's education.		
Tutor(s) PEKKARINEN, Virva-Liisa		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the development project was to construct a folder for group advisors working at Jyväskylä adult education college/Keuruu, social and health care studies. The aim of the project was to clarify the role and tasks of the group advisors. The folder was aimed to become a practical tool for the group advisors and ease their work.</p> <p>The participants of the project included teachers, group advisors and students counselor. The material for the folder was gathered during the fall 2007, also some new material was produced. The folder includes different types of material to help group advisors in their everyday work. The material for the folder is similar to the structure of student studies; group advising in the beginning of the studies, during the studies and at the end of the studies. The writer of this report was responsible for gathering the material and constructing the folder.</p> <p>Teaching now days include more and more counseling and advising the student in different kind of situations. Group advisor is the closest advisor of a student during his/her studies among counselors and other teachers. The need to clarify group advisors role was the starting point to this development project.</p> <p>As the result of this development project a group advisor's folder was ready Christmas 2007. Group advisors folder was construct in electronic form in order to make updating the information easy. The folder will never be finished, because every group advisor can change and develop the folder during the school year and when ever needed.</p>		
Keywords vocational education, group adviser, group advising, student counseling		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 OHJAUS AMMATILLISELLA TOISELLA ASTEELLA.....	4
2.1 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja, opetussuunnitelma	4
2.2 Jyväskylän aikuisopisto, Keuruun yksikön esittely.....	5
2.3 Ohjauksen asiakirjat Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikössä	6
3 HOLISTINEN OHJAUSMALLI.....	9
3.1 Ryhmävastaavan vastuu ohjauksessa.....	10
3.1.1 Ohjaus ennen opintojen alkua	12
3.1.2 Ohjaus opintojen alkaessa	12
3.1.3 Ohjaus opintojen aikana	14
3.1.4 Ohjaus opintojen päättövaiheessa	15
3.1.5 Ohjaus opintojen jälkeen.....	16
4 RYHMÄVASTAAVAN KÄSIKIRJAN LAATIMINEN	17
4.1 Kehittämishankkeen etenemisprosessi	17
5 KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	19
LÄHTEET	20
LIITTEET	22

KUVIOT

KUVIO. Holistinen opiskelijakeskeinen ohjausmalli.....	10
--	----

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Ryhmävastaavan ohjausvastuut opintojen eri vaiheissa	11
--	----

1 JOHDANTO

Opiskelijoiden ohjaus on ollut keskustelun kohteena kaikissa eri oppilaitoksissa viime aikoina. Näin on ollut myös ammatillisella toisella asteella. Ohjauksen keinoin pyritään mahdollistamaan joustavat opiskelumahdollisuudet ja opiskelijoiden aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukeminen. Opiskelijoiden ohjaustarpeet ovat monimuotoisia ja joskus myös haasteellisia ja tästä johtuen ohjauksella pyritään ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Erilaisista ohjaustarpeista johtuen opiskelijoiden ohjaus ei ole enää vain yhden henkilön vastuulla, opiskelijan ryhmävastaavan. Ohjaustyötä tehdään yhteistyössä useiden eri opettajien ja eri ammattilaisten kanssa, kuten erityisopettajien, opinto-ohjaajien tai terveydenhoitajien.

Tämän kehittämishankkeen taustalla oli osittain omakohtainen tarve jäsentää omaa työnkuvaa opetussuunnitelmaperusteisesti lähihoitajaksi opiskelevien opiskelijoiden ryhmävastaavana Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikössä. Aloitin syksyllä 2007 uuden lähihoitajaksi opiskelevien ryhmän ryhmävastaavana, eikä minulla varsinaisesti ollut mitään ”kättä pidempää” opiskelijoiden ohjaukseen, ryhmän aloittamiseen, opiskelijoiden alkuperehdytykseen tai orientointiin. Ajatus ryhmävastaavan käsikirjan tarpeellisuudesta tuli esiin myös opettajien palaverissa kun huomasimme, että erilaiset toimintaa ohjaavia dokumentteja ja asiakirjoja oli eri paikoissa, eikä yhdessä paikassa. Totesimme myös, että ryhmävastaavan työtä ja ohjausvastuuta olisi hyvä tehdä näkyväksi, varsinkin kun Keuruulla työskenteli paljon tuntiopettajia tai uusia opettajia, jotka ottivat ryhmiä vastuulleen.

Aloin kokoamaan ryhmävastaavan käsikirjaan dokumentteja liittyen ohjauksen keskeisiin periaatteisiin, jotka myös osaltaan määrittelevät ja ohjaavat yksikössä tehtävää ohjaustyötä. Seuraavaksi hahmottelin ryhmävastaavan tehtäviä opiskelijoiden opintojen eri vaiheissa ja tämän jälkeen kokosin yhteen lukuun erilaisia suunnitelmia ja aikataulutuksia, jotka on huomioitava opiskelijaryhmän etenemisessä ja yhteistyössä alueen lukion kanssa. Käsikirjassa on ”tarkistuslistaa” erilaisista asioista ryhmävastaavalle, joka toimii uuden aloittavan ryhmän ohjaajana; mitä kaikkea tulee muistaa sanoa opiskelijoille, että heidän opintojen aloittaminen sujuisi mahdollisim-

man hyvin. Ryhmävastaavan käsikirjan päättää erityisopetuksen ja hojks:n sekä opiskelijahuoltotyön periaatteiden esitteleminen, jotka ovat pääsääntöisesti yksikön erityisopettajan vastuulla, mutta joista myös ryhmävastaavan on hyvä olla tietoinen.

Käsikirja koottiin sähköiseksi ja paperiversioksi. Sähköiseen versioon linkitettiin käsikirjaan sisälle aina kyseistä sisältöä ohjaavat dokumentit; yksikön opetussuunnitelma, opinto-ohjaussuunnitelma, jaksopalautteet, lukusuunnitelmat, lukujärjestyspohjat, ohjeet hojk:n laatimisesta yms. Samat dokumentit tulostettiin paperiversioon liitteeksi.

Ryhmävastaavan käsikirjan tarkoituksena ei ole ohjeistaa ja määritellä tiukasti käytännössä sitä, miten ryhmävastaavan tulisi toimia. Ajatuksena on, että ohjaus on työtä, jota jokainen ohjaaja tekee omalla persoonallaan hieman eri tavalla. Ennenkin käsikirjan tarkoituksena on antaa joitain suuntaviivoja ohjaukselle ja toimia oman työn kehittämisen välineenä. Taustalla on eräänlainen tutkiva työote ja pyrkimys kehittää omaa työtä ja tehdä sitä ymmärrettäväksi. Ajatuksena on, että käsikirjaa pitää päivittää lukuvuosittain ja –kausittain aikataulujen muuttuessa, sekä aina kun toimintaa muutenkin organisoidaan uudelleen.

2 OHJAUS AMMATILLISELLA TOISELLA ASTEELLA

Ammatillisella toisella asteella ohjausta säätelee laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998). Laissa sanotaan, että ammatillisten ja muiden aineiden lisäksi opiskelijalle tulee antaa *opinto-ohjausta*, jota säädetään tarkemmin asetuksella (811/1998). Opinto-ohjauksena opiskelijalle annetaan henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opintojen ohjausta. Aikuiskoulutuksessa sovelletaan ammatillisessa koulutuksessa annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säädöksiä. Ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmien perusteet määrittävät opinto-ohjauksen tavoitteet ja laajuuden (vähintään 1 ½ ov).

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija:

- osaa toimia oppilaitosyhteisössään
- osaa suunnitella opintonsa
- sitoutuu opiskeluunsa
- osaa seurata opintosuoritustensa kertymistä
- osaa hakea tukea opintojensa suunnittelulle
- osaa hakea tukea mahdollisissa opiskeluun liittyvissä vaikeuksissa
- osaa hakea työtä ja opiskelupaikkaa myös ulkomailta

Opinto-ohjauksella pyritään siis helpottamaan opiskelijan opintopolkua, mutta tarkemmin ei ole määritelty sitä, kenen vastuulla opinto-ohjaus on. Ohjauksen tärkeys on tunnustettu viime päivinä ja on todettu, että toimivalla ohjauksella voidaan auttaa opiskelijoita löytämään oma opintopolkunsa ja tehostamaan tutkintojen suorittamista. (Vuorinen 2005, 9.) Yleensä opinto-ohjaus on useamman henkilön vastuulla, ei vain nimettyjen opinto-ohjaajien. Myös Keuruulla opinto-ohjaus on useamman henkilön vastuulla; pääasiassa ryhmävastaavan ja opinto-ohjaajan.

2.1 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja, opetussuunnitelma

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa, joka sisältää kolme pakollista ammatillista tutkinnon osaa: kasvun tukeminen ja ohjaus, hoito ja huolenpito sekä kuntoutumisen tukeminen. Näiden lisäksi opiskelija valitsee valinnaisen tutkinnon osan viimeisenä opiskeluvuotena. Ammatillisten tut-

kinnon osien laajuus on 90 opintoviikkoa. Tutkintoon kuuluu ns. yhteisiä opintoja 20 ov, vapaasti valittavia opintoja 10 ov ja opinto-ohjausta. Yhteiset opinnot koostuvat seuraavista opinnoista: äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli, matematiikka, fysiikka ja kemia, yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto, liikunta ja terveystieto, taide ja kulttuuri. Nämä ovat samoja aineita, joita lukiossa opiskellaan. Jos opiskelija on ammatillisen koulutuksen aloittaessaan jo suorittanut lukion, opinnot lyhenevät yhteisten opintojen verran, eli noin 30 ov. Vapaasti valittavat opinnot voivat olla ammatillisia, ammattitaitoa täydentäviä tai lukio-opintoja. Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat liittyä myös omiin harrastuksiin.

Perustutkinto sisältää vähintään 20 ov työssäoppimista, mikä tarkoittaa oppimista joka tapahtuu työpaikoilla, aidoissa työelämän tilanteissa ja –ympäristöissä. Työssäoppimisjakson päätteeksi ammattitaitoa arvioidaan ammattiosaamisen näytöissä, jotka on otettu osaksi opetussuunnitelmaperusteista koulutusta syksyllä 2006. Näytöjen tavoitteet ja arviointiperusteet määritellään tutkinnon perusteissa.

Opintojen loppupuolella opiskelija tekee noin 2 ov:n laajuisen kirjallisen opinnäytetyön, joka sisältyy ammatillisiin tutkinnon osiin. Se voi olla joko opintoja kokoava tai keskittyä jonkin osa-alueen erikoisosaamiseen. Sen voi suorittaa yksin tai ryhmässä. Opinnäytetyö palvelee työelämän tarpeita, antaa mahdollisuuden osallistua työelämään ja helpottaa työelämään siirtymistä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteet ovat uudistuneet ja uudistuneen opetussuunnitelman mukaista koulutusta toteutetaan syksyllä 2010 alkaneissa koulutuksissa.

2.2 Jyväskylän aikuisopisto, Keuruun yksikön esittely

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä on 13 kunnan muodostama yhtymä, johon kuuluu Jyväskylän ammattiopisto ja Jyväskylän aikuisopisto. Jyväskylän ammattiopistossa toteutetaan nuorten ammatillista peruskoulutusta ja Jyväskylän aikuisopistossa ammatillista aikuiskoulutusta näyttötutkintoperusteisesti, mutta myös nuorten opetussuunnitelmaperusteista ammatillista peruskoulutusta maarakennusalalla (Jyväskyläs-

sä ja Lievestuoreella) ja sosiaali- ja terveysalalla (Keuruulla). Keuruulla toteutettavissa nuorten ammatillisissa perustutkinnoissa noudatetaan Jyväskylän ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan opetussuunnitelmaa.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymässä on viime vuosina tapahtunut paljon muutoksia. Vuonna 2009 koulutuskuntayhtymään liittyivät alueen lukiot ja ammattiopistossakin on toimintaa organisoitu uudelleen. Tämä on vaikuttanut myös Jyväskylän aikuisopiston toimintaan, jossa on viime vuosien aikana toteutettu organisaatiouudistus. Uudistuksessa yksiköiden määrää on vähennetty ja muutettu sekä toimintaa organisoitu uudelleen. Keuruulla toteutettavaan koulutukseen uudistus on vaikuttanut siten, että Keuruu ei ole enää oma yksikkönsä, vaan siellä toteutettava nuorten ja aikuisten koulutus on osa Jyväskylän aikuisopiston Hyvinvointi ja liiketoiminta-yksikön hyvinvointialaa.

2.3 Ohjauksen asiakirjat Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikössä

Keuruun yksikön opetussuunnitelma on vuodelta 2002 ja sen perustana on koulutuskuntayhtymän opetussuunnitelma. Yksikkökohtaisen opetussuunnitelman lisäksi jokaisella tutkinnolla/koulutuksella on oma opetussuunnitelma sekä ryhmillä tarkempi koulutuksen toteutus-/lukusuunnitelma.

Keuruun yksikön opetussuunnitelma perustuu konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Oppimiskäsityksen mukaan opiskelijan oppimista ohjaa hänen asenteensa, ajatukset ja aiemmat kokemukset, jotka voi olla hankittu työelämässä, harrastuksissa tai aiemmissa opinnoissa. Nämä opiskelijoiden erilaiset tausta- ja kokemushistoriat pyritään huomioimaan opiskelua suunniteltaessa. Tavoitteena on, että uusien asioiden oppimisen perustana ovat opiskelijan kokemukset ja näkemykset. Kouluttajan tehtävänä on toimia oppimistilanteiden suunnittelijana ja ohjaajana sekä tukea opiskelijan opintojen henkilökohtaistamista. (Jyväskylän aikuisopisto. Keuruun yksikkö, opetussuunnitelma.)

Koulutuksessa opiskelija oppii perustietoja tulevasta ammatista, jotka täydentyvät työssäoppimisen ja työelämässä toimimisen avulla. Jatkuvasti muuttuva työelämä ja eri toimintaympäristöt edellyttävät kaikilta toimijoilta itseohjautuvuutta sekä aktiivis-

ta uuden tiedon etsintää. Tiedon olemuksen selvittämiseen kuuluu kriittinen suhtautuminen tiedon totuudellisuuteen. Perinteisen tiedon hankinnan rinnalla opiskelijoita ohjataan toimimaan kriittisesti, käyttämään tietoa sekä soveltamaan sitä ongelmien ratkaisemisessa ja käytännön tilanteissa. Opetuksessa ja ohjauksessa on olennaista, millä perusteilla valitaan opiskelun sisällöt, miten tiedon tulvasta erotetaan olennainen ja miten osista rakennetaan kokonaisuuksia.

Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikön opinto-ohjaussuunnitelma pohjautuu ammattiopiston opinto-ohjaussuunnitelmaan. Jyväskylän ammattiopiston opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opinto-ohjauksen avulla opiskelija oppii arvioimaan valmiuksiaan ja kehittämään vahvuuksiaan sekä sijoittuu työelämään tai jatko-opintoihin. Opinto-ohjaus jakautuu kolmeen tavoitealueeseen: 1) oppimisen ja opiskelun, 2) ammatillisen suuntautumisen sekä 3) henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaukseen. Opinto-ohjauksen tavoitealueet eivät ole eriytyneitä vaan ne leikkaavat toisiaan. (Jyväskylän ammattiopisto, 2007. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja. Opetussuunnitelma.)

Opinto-ohjauksen tavoitteet:

- **Oppimisen ja opiskelun ohjauksen** tavoitteena on perehdyttää opiskelija uuteen opiskeluympäristöön sekä avustaa häntä opiskelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Oppimisen ja opiskelun ohjaus on tiiviisti yhteydessä opetukseen ja oppimistavoitteisiin pääsemiseen.
- **Ammatillisen suuntautumisen ohjauksen** tavoitteena on tukea yksilöllisiä koulutus- ja uravalintapolkuja ja sillä tavoin edistää opintojen jälkeistä työllistymistä tai jatko-opintoihin hakeutumista. Ammatillisen suuntautumisen ohjaus sisältää monenlaisia tehtäviä henkilökohtaisesta uraohjauksesta koulutuksen markkinointiin ja opiskelijavalintaan. Huolimatta tehtävien erilaisesta luonteesta niillä kuitenkin on yhteinen kokonaistavoite: tukea opiskelijaa ammatillisessa suuntautumisessa välittämällä tietoa päätöksenteon pohjaksi, ohjata koulutuksellisille poluille ja auttaa valintojen teossa.
- **Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjauksen** tavoitteena on vahvistaa opiskelijan elämänhallintataitoja, itsetuntemusta ja itseluottamusta. Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus korostuu, koska opiskelijat ovat enim-

mäkseen nuoria ja opiskelu ajoittuu heidän elämässään vaiheeseen, jossa identiteettikehitys ja itsenäistyminen ovat ajankohtaisia. Lisäksi osa opiskelijoista tarvitsee erityistä psykososiaalista tukea elämässään ja opiskelussaan. (Jyväskylän aikuisopisto, 2006. Keuruun yksikkö, opinto-ohjaussuunnitelma)

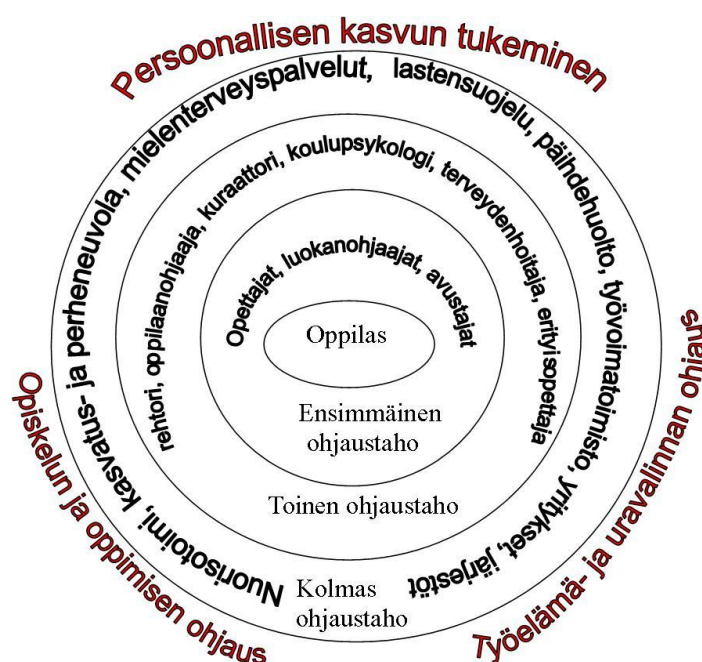
3 HOLISTINEN OHJAUSMALLI

Jyväskylän aikuisopiston Keuruun yksikössä opinto-ohjaus kuuluu koko henkilökunnan toimenkuvaan; yksikönjohtaja, kouluttajat, opinto-ohjaaja ja/tai erityisopettaja ja koulutussihteerit osallistuvat omalta osaltaan opiskelijoiden ohjaukseen. Lisäksi opinto-ohjauksen tukiverkostoon kuuluvat opiskelijahuoltotyöryhmä, terveydenhoitaja, opiskelijatutorit ja jatkossa mahdollisesti alumnit. Näin organisoidussa ohjauksessa on taustalla ns. holistinen eli kokonaisvaltainen ohjausmalli.

Holistinen eli kokonaisvaltaisen ohjausmallin lähtökohtana on, että ohjaus ei ole vain opinto-ohjaajien ja ryhmävastaavien vastuulla, vaan siihen osallistuu koko henkilöstö; sihteerit, johto, muut opettajat. Holistiselle ohjausmallille on tyypillistä, että ohjauksen kolme eri osa-aluetta nivoutuvat toisiinsa (uravalinnan ohjaus, kasvun ja kehityksen tukeminen ja opiskelun ohjaus). (Lairio & Puukari 1999, 29-30.) Myös opiskelijoiden vanhemmat nähdään tärkeänä ohjaustahona. Tämä tulee hyvin esille myös Keuruun opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa, jossa opiskelijat pääsääntöisesti ovat nuoria, peruskoulunsa päättäneitä ja näin siis myös alaikäisiä. Vanhemmat pyritään ottamaan mukaan ohjaukseen järjestämällä vanhempainiltoja.

Holistisessa mallissa on kolme eri ohjaustahoa, joista jokainen vastaa opiskelijoiden ohjauksesta. Taustalla on ajatus siitä, että opettajien tulee entistä enemmän osallistua opiskelijoiden ohjaukseen ja tukea opiskelijoiden yksilöllisyyttä. *Ensimmäinen ohjaustaho* ovat opettajat, luokanohjaajat ja avustajat. Tämän tahon ohjauksen tavoitteena on myös kartoittaa opiskelijoiden mahdollisia erityisen tuen tarpeita ja ohjata heitä esimerkiksi erityisopettajan ohjaukseen. Opettajien tehtävänä on myös integroida uravalinnan ohjausta omaan opetukseen ja antaa tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista. *Opinto-ohjaajat ovat toinen ohjaustaho*, jotka tekevät ohjaustyötä läheisessä yhteistyössä opettajien kanssa. Lisäksi opinto-ohjaajat antavat erikoistuneita ohjauspalveluja eri tahojen edustajien kanssa ja panostavat ammatinvalinnan ja uraohjauksen toteuttamiseen, kuten erityisopettajat, kuraattorit, terveydenhoitajat. Opinto-ohjaajat ovat myös oppilaitoksen yhdyshenkilö erilaisissa yhteistyö- ja tukipalveluiden kanssa työskenneltäessä oppilaitoksesta ulospäin. *Kolmas ohjaustaho* ovat oppilaitosten ulkopuoliset asiantuntijat, jotka edustavat yhteiskunnan

ohjaus- ja tukipalveluorganisaatioita. Heidän osaamistaan voidaan hyödyntää vaativien ohjaustarpeiden ratkaisemisessa sekä ohjaushenkilöstön täydennyskoulutuksessa ja henkilöstön kehittämisessä. (Lairio & Puukari 1999, 29-30.) Holistista ohjausmallia havainnollistetaan kuviossa 1.

Kuvio 1. Holistinen opiskelijakeskeinen ohjausmalli, Esbroeck & Watts 1998. (Lairio & Puukari, 1999,29.)

3.1 Ryhmävastaavan vastuu ohjauksessa

Kehittämishankkeen lähtökohtana oli tarve tehdä ryhmävastaavan ohjausvastuuta/-tehtäviä itselle näkyväksi. Nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelu kestää pääsääntöisesti kolme vuotta ja siihen sisältyy 1,5 ov opinto-ohjausta, mutta milloin asioihin ryhmävastaavan opinto-ohjauksen tulisi pureutua ja missä vaiheessa opintopolkua? Näitä kysymyksiä pohdin, kun hahmotelin ryhmävastaavan käsikirjan sisältöjä. Opiskelijan ohjaustarpeet ovat erilaisia opintojen eri vaiheissa ja taustalla vaikuttaa lisäksi opiskelijoiden oma ja heidän perheiden hyvinkin vaihtelevat elämäntilanteet. Keuruun opinto-ohjaussuunnitelmassa hahmotellaan opiskelijan opintopolun eri vaiheiden ohjausta seuraavasti:

- ohjaus ennen ammatillisten opintojen aloittamista

- ohjaus opintojen aloitusvaiheessa
- ohjaus opintojen aikana
- ohjaus opintojen päättövaiheessa
- ohjaus opintojen jälkeen

Keuruulla ryhmävastaavan ohjausvastuu koskee erityisesti opintojen aloitusvaihetta sekä opintojen aikaista ohjausta. Keuruun ryhmien ryhmävastaavan ohjausvastuut opintojen eri vaiheissa on tiivistetty taulukkoon 1.

TAULUKKO 1. Ryhmävastaavan ohjausvastuu opintojen eri vaiheissa.

Ohjaus	Ryhmävastaava vastaa
ennen opintojen alkua	<ul style="list-style-type: none"> - lukusuunnitelman suunnittelu ja tekeminen yhteistyössä muiden opettajien kanssa - lukujärjestyksen laatiminen - materiaalien kokoaminen
opintojen alkaessa	<ul style="list-style-type: none"> - oppilaitokseen ja opiskelijayhteisön jäseneksi liittyminen - perehdyttäminen - opiskeluarjesta selviytyminen - orientoiminen ja sitoutuminen opiskeluun - valinnaisten aineiden ohjaus; yhteiset valinnaiset ja vapaasti valittavat - opetussuunnitelmaan perehdyttäminen - lukusuunnitelmaan perehdyttäminen - kotiväen-/vanhempainillan suunnittelu ja toteutus - ohjaustarpeen arviointi; tulohaastattelu - ryhmäytyminen tukeminen, tutustuminen
opintojen aikana	<ul style="list-style-type: none"> - itsetuntemuksen lisääminen - itseluottamuksen lisääminen - myönteinen ammatti-identiteetti - yleinen opintoihin liittyvien asioiden tiedottaminen ryhmälle > sähköpostin kautta tai opo-tunneilla - arvioinneista vastaaminen oman ryhmän osalta opiskelijahallintojärjestelmään - hylätyjen suoritusten seuranta ja tiedottaminen opiskelijoille - jaksopalautteiden kerääminen opiskelijoilta - lukujärjestyksen laatiminen ja päivittäminen, muutoksista tiedottaminen - poissaolojen seuranta - jaksopalaveriisiin osallistuminen - valinnaisten aineiden suoritusten seuranta - opintojen edistymisestä tiedottaminen omalle ryhmälle (opintosuoritusotteet) - ohjaustarpeen arviointi - HOJKS päivittäminen yhdessä opinto-ohjaajan ja/tai erityisopettajan kanssa
opintojen päättövaiheessa	<ul style="list-style-type: none"> - työelämään ja jatko-opintoihin ohjaaminen - opintosuoritusten seuraaminen ja ajan tasalla pitäminen > opiskelijahallintojärjestelmä
opintojen jälkeen	<ul style="list-style-type: none"> - alumnitoimintaan osallistuminen

Seuraavassa käydään kuitenkin kaikki vaiheet läpi ja määritellään tarkemmin vaiheen vastuuhenkilö.

3.1.1 Ohjaus ennen opintojen alkua

Ennen opintojen alkamista hakijaa ohjataan jatko-opintoihin liittyvissä valinnoissa omassa oppilaitoksessa, kuten esimerkiksi peruskoulussa. Ammatillisen koulutuksen *opinto-ohjaajat* ja mahdollisesti myös *opiskelijatutorit* käyvät markkinoimassa eri koulutuksia ja kertovat siihen hakeutumisesta. Koulutuksesta kiinnostuneille järjestetään mahdollisuus vierailla oppilaitoksessa. Näin ohjausta hoidetaan myös Keuruulla; peruskoulun opinto-ohjaaja ja Keuruun yksikön opinto-ohjaaja ovat yhteistyössä ja opiskelijat ja opinto-ohjaaja käyvät kertomassa Keuruun yksikön opiskelusta peruskoululla. Peruskoulun oppilailla on myös mahdollisuus päästä vierailemaan ja tutustumaan lähihoitajakoulutukseen.

Päästäkseen opiskelemaan sosiaali- ja terveysalalle, on opiskelijan läpäistävä soveltuvuskoe. Tämä tarjoaa myös hakijalle mahdollisuuksia pohtia omia taipumuksiaan ja motivaatiotaan alalle. Soveltuvuskokeisiin liittyvästä opintoneuvonnasta ja ohjauksesta vastaavat koulutussihteeri ja opinto-ohjaaja, sekä tietyt nimetyt opettajat. Jos opiskelija tulee valituksi opiskelemaan Keuruun yksikköön, opiskelun alussa opinto-ohjaaja saa peruskoululta ns. nivelvaiheen tietoja opiskelijasta (koskien esim. erityisen tuen tarpeita yms.). Näillä nivelvaiheen opiskelijatiedoilla on merkitystä sekä henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjauksessa, että oppimisen ja opiskelun ohjauksessa. Tieto aiemmasta opiskelusta on pohjana suunniteltaessa yksilöllisiä tuen ja ohjauksen muotoja.

3.1.2 Ohjaus opintojen alkaessa

Opintojen aloitusvaihe sisältää monenlaisia ohjauksellisia haasteita ja edellyttää *kaikkien oppilaitosyhteisön jäsenten osallistumista*, mutta erityisesti tämän vaiheen ohjauksessa korostuu ryhmävastaavan ohjausvastuu. Edellä mainituista opinto-ohjauksen tavoitteista, henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus keskittyy opiskelulle suotuisien edellytysten luomiseen. Opiskeluajasta selviytymisen kysymykset

ja opiskelijayhteisön jäseneksi liittyminen korostuvat kaikenikäisten opiskelijoiden kohdalla. Keuruulla opintonsa aloittavat nuoret tulevat usein suoraan peruskoulusta ja ovat siis hyvin nuoria. Nuoruus on elämänvaiheena muutosten aikaa ja tässä vaiheessa tehdyt ratkaisut, koskien ammatinvalintaa ja tulevaisuutta, kantavat usein pitkälle. Joillekin opiskelun aloittaminen merkitsee irrottautumista omasta lapsuuden perheestä ja itsenäisyyden aloittamista, vastuun lisääntymistä. (Lerikkanen & Virtanen 2005, 35). Tämä näkyy myös Keuruun nuorissa ja usein ryhmävastaava joutuu auttamaan/ohjaamaan nuoria tavallisissa arjen asioissa ja opastamaan koulun järjestyssäännöissä ja mitkä asiat ovat opiskelijan omalla vastuulla.

Alkuvaiheen ohjauksessa keskeistä on opiskelutaitojen kehittäminen sekä myönteinen orientoituminen, sitoutuminen opiskeluun ja ryhmään. Jotta ryhmä olisi toimiva ja ryhmäläiset tuntisivat ryhmän perustehtävän, on ryhmähengen luominen ja tutustuminen tärkeää. Hyvin toimivan ryhmän perusta luodaan jo alkuvaiheessa ja hyvin toimivan ryhmän ilmapiiri pitäisi olla vapaa ja luonteva, että sen jäsenet kokisivat olonsa ryhmässä turvalliseksi. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 13.) Tässä ryhmähengen luomisessa/”ryhmytymisessä” ryhmävastaavalla on suuri merkitys. Yleensä alkavien ja jatkavien ryhmien alkuvaiheeseen pyritään järjestämään jotain vapaamuotoista tutustumista ja erilaisten ryhmytymisharjoitusten tekemistä oppilaitoksen ulkopuolella. On tärkeää, että opiskelijat kokevat ryhmävastaavan turvalliseksi, luotettavaksi ja helposti lähestyttäväksi henkilöksi ja että myös ryhmävastaava tutustuu opiskelijoihin.

Opiskelun alkuvaiheessa jatkuu myös ohjaustarpeiden arviointi, jota tehdään mm. kirjallisten niveltietojen, tulohaastattelun sekä luki- ja kirjoitusseulonnan avulla. Niveltiedoista vastaa opinto-ohjaaja, mutta hän tietysti välittää niistä kumpuavia ohjaustarpeita niin ryhmävastaavalle, kuin muillekin opettajille. Myös luki- ja kirjoitusseulonasta vastaa opinto-ohjaaja/erityisopettaja.

Ryhmävastaava käy opintojen alkuvaiheessa jokaisen opiskelijan kanssa ns. tulohaastattelun, jota varten opiskelija täyttää ns. tulohaastattelulomakkeen, jossa alaikäisten osalta pitää olla myös vanhempien/huoltajan allekirjoitus. Keuruulla on käytössä Jyväskylän ammattiopiston tulohaastattelulomake. Tulohaastattelut vaativat ryhmä-

vastaavalta aikaa, mutta panostaminen tähän alkuvaiheen ohjaukseen kannattaa. Ohjattavasta riippuen tulohaastattelu voi kestää puolesta tunnista tuntiin ja siinä keskustellaan hyvin arkipäiväisistä asioista; aiemmista opiskelukokemuksista, ohjaus-tarpeista ja siitä, miten opiskelija on kokenut alkaneet opinnot.

Ryhmävastaavan rooli korostuu myös henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman raken-tamissa (HOPS). Ryhmävastaavan aloitteesta käynnistetään myös henkilökohtaisten opetuksen järjestämistä koskevien suunnitelmien (HOJKS) laatiminen. HOJKSin laati-misessa on mukana myös opinto-ohjaaja ja/tai erityisopettaja. Opiskelijaa ohjataan tekemään tietoisia ja suunnitelmallisia valintoja mm. vapaasti valittavissa opinnoissa ja ottamaan huomioon valintojensa merkitys ja seuraukset ammatillisen suuntautu-misen kannalta.

3.1.3 Ohjaus opintojen aikana

Opiskelupolun kulkeminen alusta päättövaiheeseen kestää 2-3 vuotta, joillakin opis-kelijoilla pitempäänkin. Opiskelupolun varrelle osuvien tilanteiden ja tapahtumien tulisi tukea opiskelijan itsetuntemuksen lisääntymistä ja itseluottamuksensa kasva-mista niin, että opiskelukokemukset vahvistavat myönteisen ammatti-identiteetin rakentumista ja sitoutumista työkuultuuriin. Tästä ovat vastuussa kaikki oppilaitosyh-teisön jäsenet. Opintojen aikainen ohjaus voi olla muodoltaan ns. yksilö-ohjausta (esim. tulohaastattelut, opintojen sujumiseen liittyvät henkilökohtaiset keskustelut), pienryhmäohjausta tai ryhmäohjausta, kuten esimerkiksi opo-tunnit.

Ryhmävastaavan vastuulla on opintojen aikana yleinen, opintoihin liittyvien asioiden tiedottaminen opiskelijoille joko sähköpostitse tai ns. opo-tuntien aikana. Opinto-ohjaustuntien sijoittelulla jaksojen taitekohtiin, voidaan edesauttaa opiskelijoita orientoitumaan uusiin jaksoihin, teemoihin ja aineisiin. Ryhmäohjausta voidaan hyö-dyntää niin oppimisen ohjaamisessa ja ongelmissa kuin juuri em. jaksoista toiseen siirtymisien tukena. (Vanhalakka-Ruoho 2004,138.)

Opiskelija tarvitsee opiskelun kuluessa palautetta opintojensa etenemisestä mm. arvioinnin muodossa. Arvioinnin tavoitteena on paitsi antaa opiskelijalle tietoa ope-

tussuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamisesta, myös lisätä opiskelijan itsearviointitaitoja. Opintosuoritusten kirjaaminen opiskelijahallintojärjestelmään on olennainen osa arvioinnin näkyväksi tekemistä ja tukee sekä kouluttajaa työssään, että opiskelijaa omassa opiskeluprosessissa. Opiskelija voi seurata omia suorituksiaan sekä saada tietoa rästitehtävien palauttamisesta Internet-sovelluksen kautta. Opotunneille ryhmävastaava voi tulostaa opiskelijahallintojärjestelmästä opiskelijoiden opintorekisteriotteet, joista näkyy paitsi suoritettut opintokokonaisuudet, myös mahdolliset hylätyt suoritukset sekä tieto siitä, miten opiskelijan tulee toimia saadakseen ne suoritetuiksi.

Jakson päättyessä opiskelijoille jaetaan seuraavan jakson lukujärjestys, lukusuunnitelma sekä muut opiskelua tukevat dokumentit. Päättyvästä jaksosta pyydetään palautetta lomakkeella, jota voi vapaasti muokata omiin tarpeisiin. Ryhmävastaavan vastuulla on poissaolojen seuranta ryhmän päiväkirjasta sekä mahdollisten käytännön toimenpiteistä niihin liittyen. Poissaolot voi kirjata opiskelijahallintojärjestelmään tai muulla tavoin.

Jaksojen päätyttyä opinto-ohjaaja kutsuu koolle ns. jaksopalaverin johon osallistuu mahdollisuuksien mukaan jakson aikana ryhmiä opettaneet kouluttajat, ryhmävastaavat sekä opinto-ohjaaja. Jaksopalavereissa käsitellään päättyneen jakson sujumista, poissaoloja, rästejä sekä opiskelijoilta saatuja palautteita. Mikäli päättyvät jakso on opiskelijoiden työssäoppimisjakso, tietoa seuraavasta jaksosta voidaan lähettää opiskelijoille myös postitse tai sähköpostilla.

3.1.4 Ohjaus opintojen päättövaiheessa

Opintojen päättövaiheessa opiskelijaa ohjataan työelämään tai jatko-opintoihin hakemisessa ja siirtymisessä. Opiskelijaa tuetaan aktiiviseen tiedonhankintaan ja itsenäiseen päätöksentekoon. Päättövaiheen sujuvuutta lisää, mikäli opiskelija on opiskelunsa kuluessa oppinut toimimaan vastuullisesti ja on tietoinen opintosuorituksistaan. Ohjauksen kehittämisen kannalta valmistuvilta opiskelijoilta saatu palaute on keskeistä.

Osa opiskelijoista lopettaa opintonsa ennen tutkintotodistuksen saamista. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus ohjaukseen jo siinä vaiheessa, kun hän vasta suunnittelee opintojensa lopettamista. Opiskelijan kanssa pohditaan, onko tarkoituksenmukaista keskeyttää opinnot määrääjäksi vai erota oppilaitoksesta kokonaan. Tilanteesta riippuen ohjausvastuu on opinto-ohjaajalla tai ryhmävastaavalla. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa työvoimaviranomaisten, muiden oppilaitosten ja opiskelijan huoltajien kanssa. Opiskelun lopettamisen syyt selvitetään mahdollisimman hyvin ja niiden kokoamisesta vastaa opinto-ohjaaja ja/tai erityisopettaja.

3.1.5 Ohjaus opintojen jälkeen

Ohjaus opintojen jälkeen voi valmistuneen opiskelijan kannalta tarkoittaa yhteydenpitoa oppilaitokseen lisäkoulutuksen ja muun työelämäyhteistyön merkeissä. Tutkinnon suorittaneet voivat toimia myös alumneina ja käydä kertomassa työhön sijoittumisesta ja työstään opiskelemaan pyrkiville tai oppilaitoksessa opiskeleville. Oppilaitoksen näkökulmasta tämä vaihe tarkoittaa koulutuksen ennakointitehtävää. Oppilaitoksen tulee kehittää koulutustarjontaansa työllisyystilanne huomioon ottaen sekä suunnata koulutuksen sisältöjä työelämän tarpeiden ja työn kehittämisen näkökulmasta.

4 RYHMÄVASTAAVAN KÄSIKIRJAN LAATIMINEN

4.1 Kehittämishankkeen etenemisprosessi

Kehittämishanke sai osittain alkunsa opettajien kokouksessa, jossa puhuttiin ohjauksen kysymyksistä ja siitä, mikä on ryhmävastaavan tehtävä opintojen eri vaiheissa. Aloin itse pohdiskella näitä asioita kun selvisi, että ottaisin alkavan ryhmän vastuulleni. Keskusteltuamme tätä ohjausvastuun jakautumista opettajien kokouksessa, kävi ilmi, että opinto-ohjaaja oli löytänyt internetistä toisen oppilaitoksen oppaan ryhmän ohjaamiseen liittyen ja tästä syntyi ajatus siitä, että myös Keuruulla olisi hyvä olla sellainen. Tarvetta käsikirjalle perusteltiin myös sillä, että nuorten ryhmäohjaajina toimi usein myös talon ulkopuolelta tulevia opettajia, joille talon säännöt ja tavat eivät olleet tuttuja. Sovimme, että alan koostamaan käsikirjaa omien kokemuksieni pohjalta sähköiseen muotoon, että se olisi kaikkien helposti saavutettavissa yhteisellä verkkoasemalla.

Käsikirjaa työstäessäni tutustuin mm. Lapin ammattiopiston ryhmäohjaajan oppaaseen. Tämän oppaan tavoitteena oli parantaa ohjausta, ehkäistä näin myös opiskelijoiden keskeyttämistä ja helpottaa ryhmän ohjaamista. (Sivonen 2008, 4.) Myös tässä kehittämishankkeessa oli pureuduttu ryhmäohjaajan rooliin ja ohjausvastuisiin opiskelijoiden opintopolun eri vaiheissa. Lisäksi tutustuin Savon ammatti- ja aikuisopiston sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan yksikön ryhmäohjaajan kansio- kehittämishankkeeseen. Tässä kehittämishankkeessa oli tarkoituksena luoda käytännön työkalu ryhmäohjaajan työlle ja helpottaa ryhmäohjaajana toimimista. Lisäksi tässä hankkeessa pyrittiin yhtenäistämään kyseisen organisaation ohjauskäytänteitä. (Hyvönen 2006, 24.) Kaikissa näissä kehittämishankkeissa, myös omassani, on taustalla ollut työnkuvan ja siinä nimenomaan ohjauksen selkeyttäminen ja näkyväksi tekeminen. Ohjaus ja nimenomaan ryhmäohjaus on ollut polttava puheenaihe viime aikoina myös siitä syystä, että tehokkaalla ohjaamisella ja varhaisella puuttumisella voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja ehkäistä opintojen keskeyttämistä. Hyvänä tukipilarina tässä on ohjaukseen osallistuva ja yhteisesti toimiva verkosto, johon voi kuulua ryhmäohjaajat, opettajat, oppilaitoksen johto ja opiskelijahuolto. (Kuntoutussäätiö 2007, 7.)

Hanke eteni siten, että sain varsinaisen ryhmävastaavan kansion aineiston koottua suhteellisen nopeasti syksyllä 2007, jolloin aloitin nuorten lähihoitajien ryhmävastavana. Tein työtäni näkyväksi ja koostin materiaalia työni ohessa. Keskustelimme käsikirjasta opinto-ohjaajan kanssa töidemme lomassa ja tarkoituksena oli, että esittelin valmista käsikirjaa yhteisessä yksikön palaverissa. Tämä jäi lähinnä vain tiedottamisen tasolle, kun jäin äitiyslomalle loppuvuodesta 2007. Ennen lomaani tulostin käsikirjan paperiversioksi opettajien huoneeseen, laitoin tietoa sähköpostilla ja linkin verkkoasemalle, josta käsikirja löytyisi sähköisenä.

5 KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Tätä kehittämishankeraportti kirjoittaessani käsikirjan laatimisesta on vierähtänyt muutama vuosi. Syy tähän on ollut omassa henkilökohtaisessa elämässä tapahtuneet asiat, jotka ovat viivästyttäneet opiskeluani ja tämän kehittämishankeraportin koostamista. Töihin palaamisen jälkeen olen siirtynyt nuorten parista aikuisten ohjaamiseen, enkä enää opeta Keuruulla. Olen tietoinen, että ryhmävastaavan käsikirjaa pitäisi päivittää tämän päivän toimintaa ohjaavien dokumenttien ja asiakirjojen mukaisesti. Paljon uudistuksia on tapahtunut myös esimerkiksi aikuisopiston opiskelijahallintojärjestelmissä ja niiden hyödyntämisessä osana opiskelijoiden ohjausta esim. opintojen etenemisen seuraamisen näkökulmasta. Olen kuitenkin kuullut, että niiltä osin ryhmävastaavan käsikirjaa on käytetty, kun siitä on katsottu olevan hyötyä, esim. alkavan ryhmän ohjaamisessa. Toisaalta tämä oli käsikirjan ideakin, että se ”taipuisi” mahdollisimman monelle hyödylliseksi. Lisäksi ajatuksena oli, että jokainen opettaja/ohjaaja voisi hyödyntää käsikirjaa omalla tavallaan ja muokata siitä itselleen oman työn kannalta hyödyllisen työkalun.

Organisaatiotason muutoksista huolimatta, Keuruulla järjestetään edelleen nuorten opetussuunnitelmaperusteista lähihoitajakoulutusta. Ryhmävastaavalla on edelleen suuri vastuu opiskelijoiden ohjaamisesta. Pienellä paikkakunnalla on myös aloitettu yhteistyö alueen lukion kanssa yhteisten opintojen ja valinnaisten opintojen järjestämiseksi. Yhteistyöstä on muutamien vuosien kokemus, mutta varmasti myös tähän yhteistyöhön liittyy paljon sopimisia, vastuita ja aikataulutuksia, joiden vastuuhenkilöt pitäisi tehdä kaikille toimijoille selkeästi näkyviin. Kaikki nämä taustalla vaikuttavat asiat heijastuvat myös opiskelijoiden ohjaamiseen ja ryhmien etenemisen ohjaamiseen. Yhteistyötä Jyväskylän ammattiopiston sosiaali- ja terveystieteiden kanssa on ollut aina olemassa, mutta tässäkin yhteistyössä on otettu kehittämisaskeleita, jotka vaikuttavat varmasti myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Asetus ammatillisesta koulutuksesta N:o 811/1998.

Hyvönen, M. 2006. Ryhmäohjaajan kansio. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Jyväskylän aikuisopisto 2002. Keuruun yksikkö, opetussuunnitelma

Jyväskylän aikuisopisto, 2006. Keuruun yksikkö, opinto-ohjaussuunnitelma.

Jyväskylän ammattiopisto, 2007. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja. Opetussuunnitelma.

Laki ammatillisesta koulutuksesta N:o 631/1998.

Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2008. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmäohjaajan taitoa tarvitsevalle. Hansaprint Oy.

Kuntoutussäätiö 2007. Ideoita ja välineitä ammattiopiston ryhmäohjaukseen. Helsinki: Nykypaino oy.

Lairio, M. & Puukari, S. (toim.) 1999. Opinto-ohjaajan toimenkuva muuttuvassa yhteiskunnassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Lerkkanen, J. & Virtanen, R. 2005. Opinto-ohjaus elämän eri vaiheissa osallisuuden lisääjänä. Teoksessa Lerkkanen, J. (toim.) 2005. Opinto-ohjauksen tarkoitus. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Vanhalakka-Ruoho, M. 2004. Ryhmäohjaus opinto-ohjaajan työmuotona. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään. Vammala: Vammalan kirjapaino oy.

Vuorinen, R. 2005. Opinto-ohjaajista elinaikaisen ohjauksen asiantuntijoiksi. Teoksessa Lerkkanen, J. (toim.) 2005. Opinto-ohjauksen tarkoitus. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Puukari, S. & Lairio, M. 2005. Tutkiva työote ja kehittämishankkeet ohjaustoiminnan edistäjinä. Teoksessa Lerkkanen, J. (toim.) 2005. Opinto-ohjauksen tarkoitus. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Sivonen, P. 2008. Ryhmä haltuun! Ryhmäohjaajan opas Lapin ammattiopiston, Levi-Instituutin yksikköön. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu.

LIITTEET

LIITE 1

Ryhmävastaavan käsikirjan sisältö

- Johdanto
- Ohjauksen keskeiset periaatteet
  - o Opinto-ohjausta koskevat säädökset
  - o Jyväskylän aikuisopisto, Keuruun yksikkö
    - Opetussuunnitelma
    - Ohjaus- ja oppimiskäsitys
    - Opinto-ohjauksen tavoitteet ja opinto-ohjaussuunnitelma
- Ryhmävastaavan ohjausvastuu opintojen eri vaiheissa
- Ryhmän etenemiseen liittyviä suunnitelmia
  - o Lukuvuoden jaksotus ja koulupäivät
  - o Lähiopetus
  - o Työssäoppiminen ja nuorten ammattiosaamisen näytöt
  - o Lukusuunnitelma ja lukujärjestys
- Uusi opiskelija aloittaa opiskelun
- Erityisopetus ja HOJKS
- Opiskelijahuolto